

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/122180,Olsztyn-Poszukiwania-szczatkow-siostr-zakonnych-ofiar-sowieckich-zolnierzy.html>
23.04.2024, 14:11

Strona znajduje się w archiwum.

Olsztyn: Poszukiwania szczątków sióstr zakonnych - ofiar sowieckich żołnierzy

W dniach 19-30 października br. zespół Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN wraz z pracownikami Oddziałowego Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN w Gdańsku prowadził prace poszukiwawcze w Olsztynie, na terenie dawnego (dziś nieistniejącego) Cmentarza Mariackiego, gdzie w latach 1878-1974 grzebani byli zmarli z pobliskiego Szpitala Mariackiego (dziś jest to Miejski Szpital Zespolony). To właśnie w tym miejscu miały zostać pogrzebane ciała Sióstr Katarzynek, które zginęły z rąk Sowietów w styczniu i maju 1945 roku.

Według przekazów historycznych ostatni pochówek w tym miejscu odbył się w 1951 roku, po upływie 10 lat cmentarz zamknięto. Dziś o istniejącym dawniej cmentarzu informuje jedynie tablica umieszczona przy ul. Mariańskiej.

Podczas drugiego etapu poszukiwań pomordowanych Sióstr Katarzynek (poprzedni miał miejsce w czerwcu br. w Gdańsku) nasz zespół poszukiwał szczątków s. Generosy - Marii Bolz, s. Krzysztofory - Marty Klomfass oraz s. Liberii - Marii Domnik. Wszystkie postąpiły chorą Szpitala Mariańskiego (Mariackiego) w Olsztynie. Pracowały jako pielęgniarki, poszukując pomocy dla chorych, zaś zmarłym organizując pochówki na pobliskim cmentarzu. Tam gdzie służyły, tam też zginęły - broniąc się przed pohańbieniem ze strony czerwonoarmistów, którzy wkroczyli do Olsztyna zimą 1945 r. Zostały pochowane na tym samym cmentarzu, na który odprowadzały zmarłych pacjentów szpitala (*biogramy sióstr poniżej*).

Podczas przeprowadzonych prac przebadano ok. 80 m. kw. terenu, co stanowi niewielki wycinek dawnego terenu cmentarza. W toku badań ujawniono ponad 30 pochówków zarówno mężczyzn, kobiet jak i dzieci. Cechy antropologiczne, odnalezione przy szczątkach przedmioty oraz pozostałości trumien, wskazują, iż były to regularne pochówki z czasów funkcjonowania cmentarza. Odnalezione przy kilku osobach przedmioty kultu religijnego oraz stroju duchownego pozwalają przypuszczać, iż natrafiono na pochówki sióstr

zakonnych i księdza. Spośród odnalezionych osób zostały wytypowane szczątki, co do których zachodzi przypuszczenie, iż są to poszukiwane trzy siostry – męczenniczki z 1945 roku. Podjęte szkielety zostaną teraz poddane oględzinom antropologicznym w Zakładzie Medycyny Sądowej w Gdańsku.

Wśród odnalezionych przedmiotów warto zauważyć charakterystyczne medaliki, które nosiły Siostry św. Katarzyny, duże różańce noszone przy pasie zakonnym oraz niewielkie krucyfiksy, które siostry miały zwyczaj nosić w kieszeni habitu. Przy szczątkach odnalezionego kapłana została znaleziona plastikowa koloratka oraz duży krzyż noszony niegdyś przez warmińskie duchowieństwo.

Celem prac było odnalezienie szczątków sióstr – ofiar terroru sowieckiego. Równolegle – po stronie kościelnej – prowadzony jest proces beatyfikacyjny, w ramach którego ma zostać wyniesionych do chwały ołtarzy 16 Sióstr Katarzynek, które w 1945 r. poniosły męczeńską śmierć ze strony czerwonarmistów. Podczas prac obecne były s. Angela Krupińska CSC i s. Patrycja Paško CSC odpowiedzialne za proces beatyfikacyjny oraz delegat arcybiskupa warmińskiego ds. beatyfikacji o. Arkadiusz Czaja OFM. O odnalezionych szczątkach kapłana został poinformowany abp Józef Górczyński, metropolita warmiński.

S. Generosa - Maria Bolz – urodziła się 26.05.1902 r. w Łęgajnach (pow. olsztyński). Po śmierci matki, mimo początkowego sprzeciwu ojca, wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny w Braniewie. Maria przyjęła imię zakonne Generosa. Po ślubach została zatrudniona jako pielęgniarka w Królewcu, Pieniężnie, a następnie został jej powierzony oddział fizjoterapii Szpitala Mariańskiego w Olsztynie. Po wtargnięciu żołnierzy Armii Czerwonej do szpitala (styczeń 1945) została zamknięta przez 10 dni na poddaszu szpitala i tam maltretowana. Po uwolnieniu jej stan zdrowia zaczął się pogarszać. Zmarła 9.05.1945 r. Została pochowana na cmentarzu szpitalnym, obok s. Krzysztofora Klomfass.

S. Krzysztofora - Marta Klomfass – urodziła się 19.08.1903 r. w m. Rasząg (pow. reszelski). Wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny w Braniewie, wcześniej ukończywszy szkołę pielęgniarską w Królewcu. Profesję zakonną złożyła 25.04.1928 r. Przybrała imię zakonne Krzysztofora. Pełniła posługę pielęgniarską w wielu placówkach, a od 1939 r. pracowała w Szpitalu Mariańskim jako pierwsza instrumentariuszka. W momencie wtargnięcia Armii Czerwonej do szpitala (22.01.1945 r.) przebywała z innymi siostrami, personelem i chorymi w przyszpitalnym bunkrze. Zginęła w długotrwałej walce z sowieckim żołnierzem w obronie kobiecej i zakonnej godności. Jej ciało zostało po wielokroć zbezczeszczone, wykłuto jej oczy i wycięto język, a ciało przeszyto 16 pchnięciami bagnetem. Zmarła w wieku 42 lat.

S. Liberia - Maria Domnik – urodziła się 12.10.1904 r. w Klewnie – Leśniczówce k/Reszla. Była córką leśnika Józefa Domnika. Po osiągnięciu pełnoletniości wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny w Braniewie, gdzie otrzymała imię Liberia. Po ślubach została skierowana do pracy pielęgniarskiej w parafii Trzciel. Między innymi dzięki radosnej i szczerej posłudze s. Liberii do Zgromadzenia w niedługim czasie zaczęły wstępować

kolejne kandydatki. Następnie pracowała w Sztumie, a w 1937 r. rozpoczęła posługę w Szpitalu Mariańskim w Olsztynie jako instrumentariuszka. 21 stycznia 1945 r., gdy Armia Czerwona zbliżała się do Olsztyna s. Liberia ukryła się z pacjentami (głównie dziećmi) w schronie przeciwlotniczym. Po wyjściu z niego, w celu załatwienia sprawy dla chorego, została zastrzelona. Jeden z przechodniów, widząc ją nieżywą zabrał jej brewiarz i zaniósł go do szpitala. Żołnierze radzieccy wysadzili w powietrze schron przeciwlotniczy z przebywającymi w środku cywilami.

xtt/BPil/fot.xtt

12.11.2020

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki

Olsztyn: d. Cmentarz
Mariacki